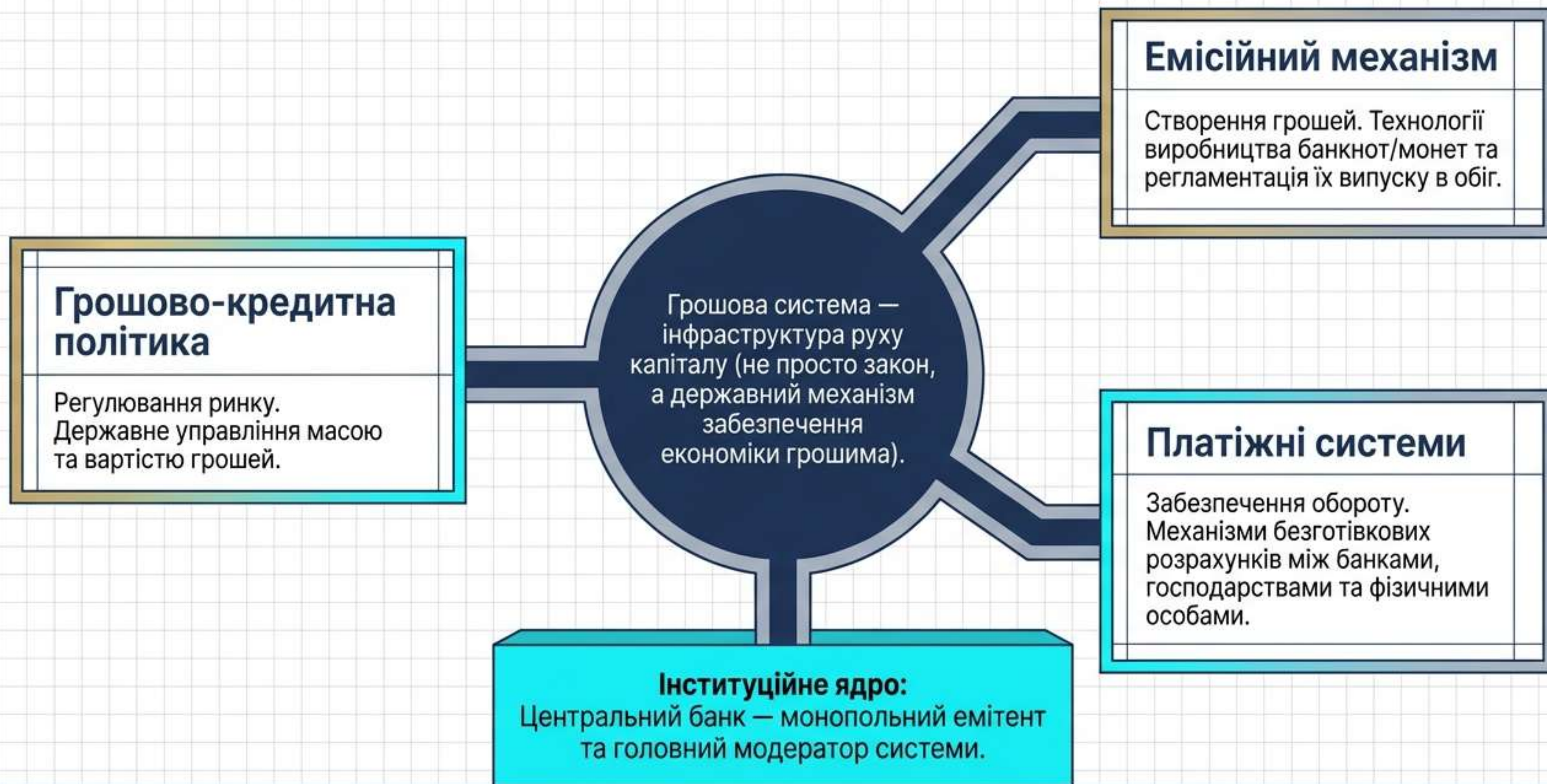

Архітектура грошових систем

Від історичної еволюції до сучасних механізмів макрофінансового регулювання

Аналітичний огляд для студентів-фінансистів

Найменування одиниці

Історично обумовлена назва (напр., гривня — спадок Київської Русі).

Масштаб цін

Механізм виміру вартості.

Види та купюрність

Банкноти та розмінна монета зі статусом законного платіжного засобу (оптимізація номіналів для економії та зручності).

Безготівкові правила

Архітектура платіжних систем та переказу коштів.

Готівкові правила

Регламентація обігу фізичних грошей та інкасації.

Валютний режим

Правила формування курсу та захисту національної валюти.

Процентний режим

Регулювання ціни грошей (облікова ставка) для впливу на їх масу.

Державні органи

НБУ та інші інституції, що здійснюють нагляд і контроль.

Еволюція масштабу цін

Від вагового вмісту золота в монеті до абстрактного показника, що керується антиінфляційною політикою та деномінацією.

**База
вартості**

**Механізм
контролю**

**Фатальний
недолік**

Біметалізм

Два метали (золото і срібло) як загальні еквіваленти.

Стихійне ринкове саморегулювання через скарби.

Закон Грешема (недооцінений метал витісняється з обігу).

Монометалізм

Один метал (переважно золото). Золотомонетний, зливковий, девізний стандарти.

Централізовані золоті резерви та вільний рух металу.

Дефіцит золота стримує зростання товарообороту.

Паперово-кредитний обіг

Довіра та кредит (гроші без внутрішньої вартості як відбиток руху капіталу).

Державне регулювання (ЦБ) через пропозицію грошей та процентні ставки.

Хронічний ризик інфляції при кредитуванні уряду (бюджетних дефіцитів).

Побудова національної архітектури: Український досвід (1991-1996)

Етап 1: Подвійний обіг (1992)

Паралельний обіг (російський рубль + український купоно-карбованець).

Системний збій: Втрата контролю за безготівковим оборотом, вплив капіталу, роздвоєння валютного курсу.

Етап 2: Перехідна валюта (1992-1996)

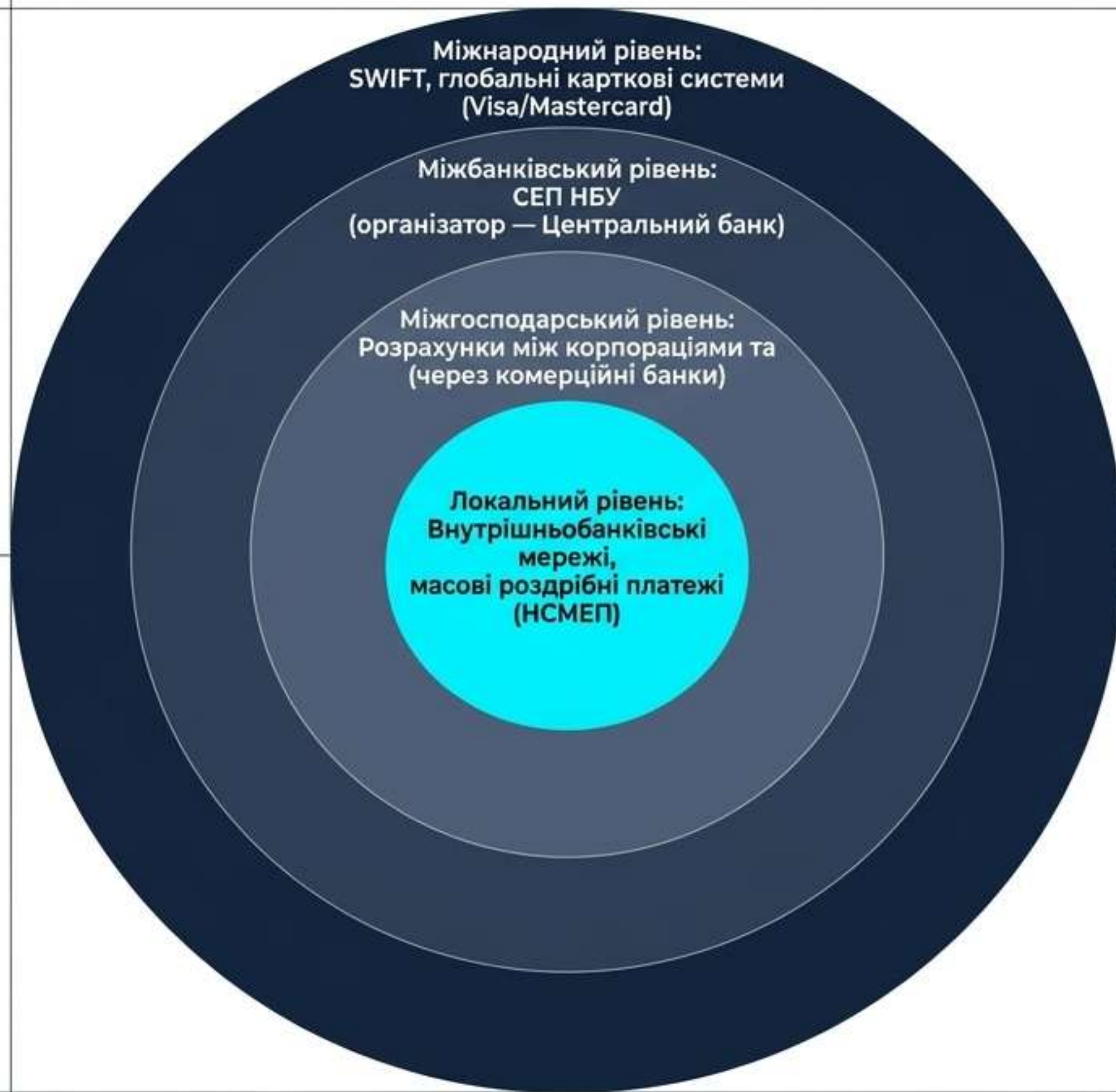
Карбованець як єдиний тимчасовий засіб. Взяття на себе "жертвовного" удару гіперінфляції (понад 10 000% у 1993 р.).

Інженерія: Створення Банкотно-монетного двору, системи електронних платежів (СЕП), відпрацювання інструментів НБУ.

Етап 3: Стабільна фіатна система (1996+)

Введення гривні (Грошова реформа 1996 р.).

Результат: Деномінація (відновлення масштабу цін), повноцінна функція нагромадження, перехід до сучасних методів монетарної політики.

Вимоги до Операційної Системи

Надійність

Робота без збоїв, своєчасність платежів.

Оперативність

Переказ коштів у режимі реального часу.

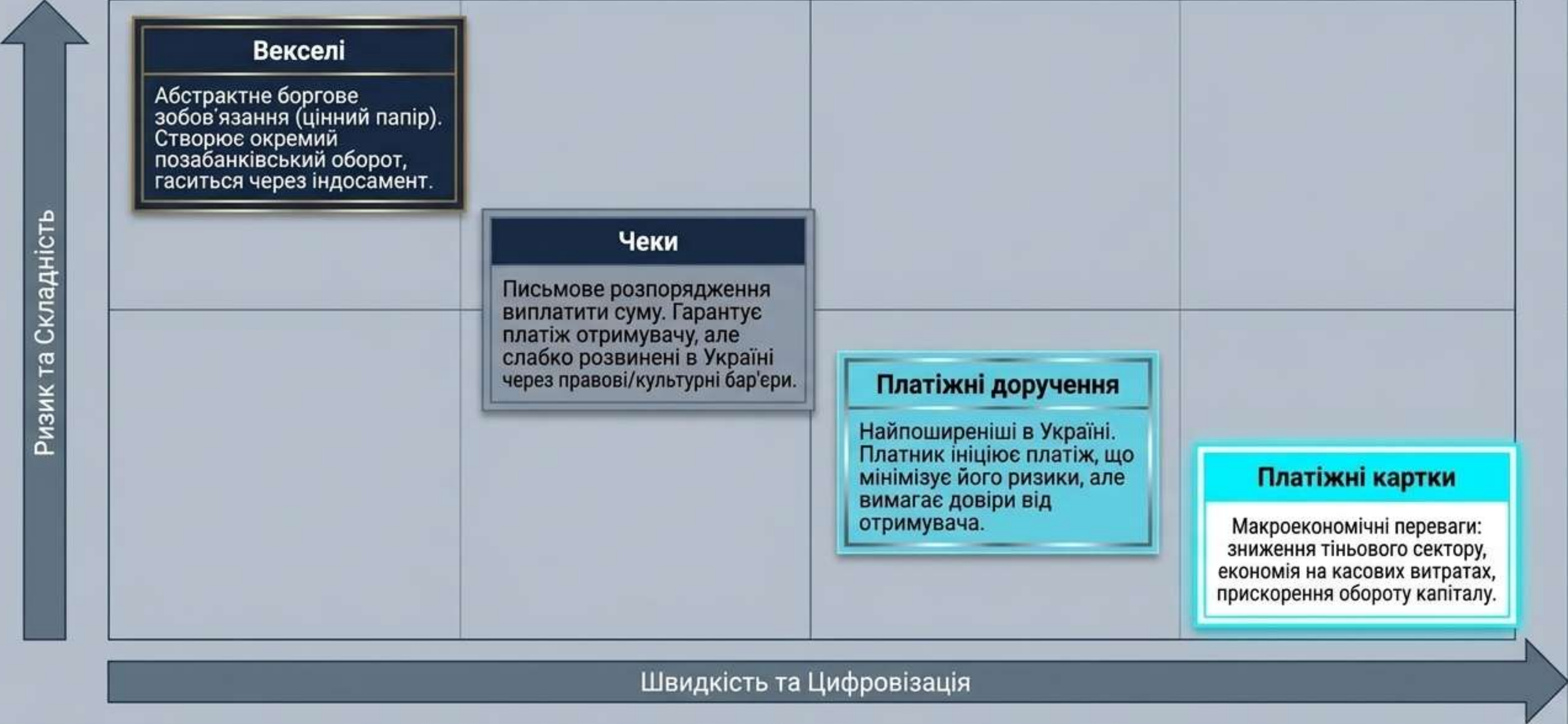
Економічність

Мінімізація суспільних та транзакційних витрат.

Безпека

Ідентифікація учасників, захист від несанкціонованого доступу.

Класифікація Фінансових Інструментів (Україна)

Важелі управління ринком: Пряме vs. Опосередковане регулювання

Прямі (Адміністративні) методи

Суть:	Директивне встановлення параметрів діяльності суб'єктів.
Дія:	Швидка, адресна.
Сфера застосування:	Кризові явища, обмеження нелегальних потоків, неринкові сектори.
Недолік:	Підриває принципи чесної конкуренції, спотворює ринкові механізми у довгостроковій перспективі.

Опосередковані (Економічні) методи

Суть:	Зміна кон'юнктури ринку (через пропозицію грошей та процентні ставки) для впливу на поведінку суб'єктів.
Дія:	Еволюційна, стимулююча.
Сфера застосування:	Стандарт для сучасних ринкових економік.
Перевага:	Зберігає економічну свободу та ринкову конкуренцію.

Обмеження готівки

Механізм: Ліміти на щоденні розрахунки готівкою між підприємствами (напр., 10 тис. грн), ліміти каси, обов'язкове здавання виручки до банків.

Мета: Боротьба з тіньовою економікою, фінансовий моніторинг, стимулювання безготівкового обороту.

Валютні обмеження

Механізм: Регламентація чи заборона операцій з іноземною валютою.

Мета: Зупинка відпливу капіталу, захист національної валюти у закритих системах.

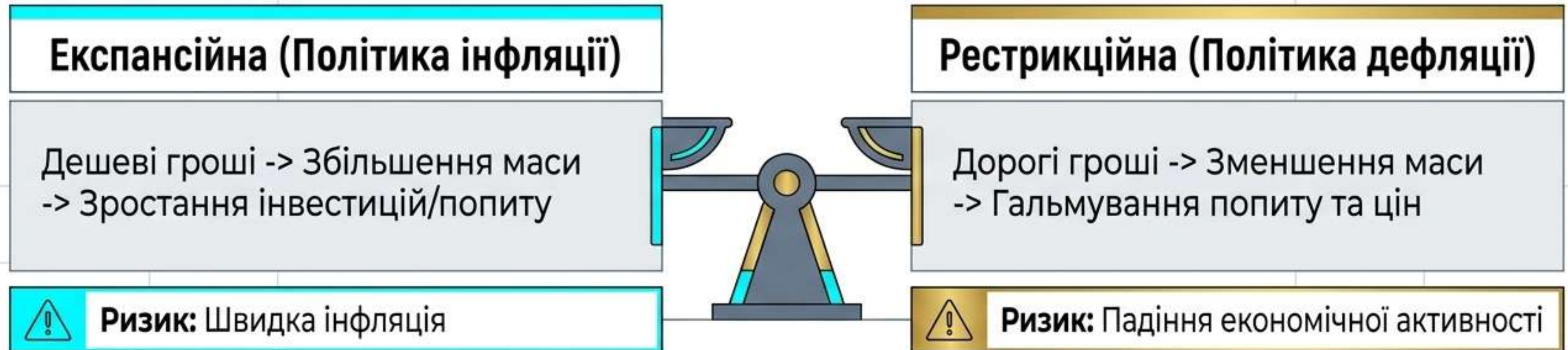
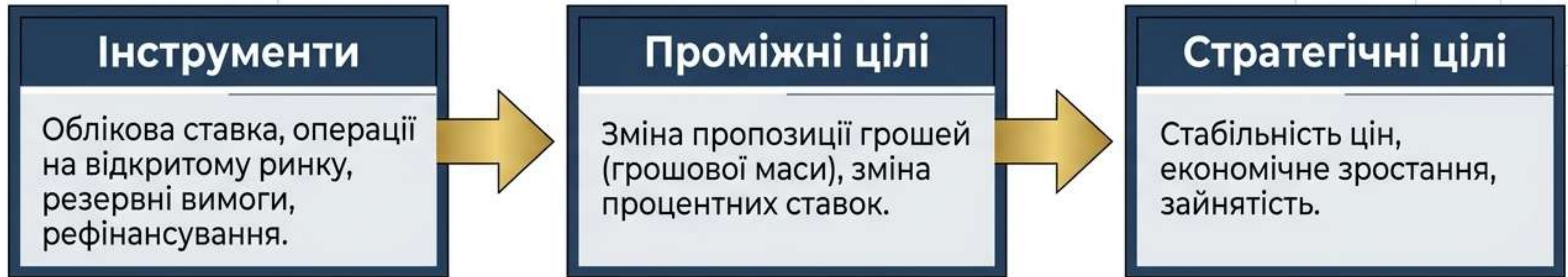
Процентні та кредитні стелі

Механізм: Фіксація верхньої межі кредитних ставок або адміністративний розподіл ресурсів (селективне рефінансування).

Мета: Екстрене здешевлення кредитів (напр., НБУ в 90-х роках) або порятунок стратегічних галузей.

Системний ризик: Прямі методи дають швидкий результат у кризі, але їх тривале застосування знижує ефективність банківської системи та пригнічує ринковий розвиток.

Macro-Financial Dashboard

Велика макрофінансова дискусія: Фіскальна vs. Монетарна політика

Кейнсіанці (Фіскальна політика)

Механізм: Зміна рівня податків та урядових витрат (бюджетний механізм).

Переваги: Прямий, адресний та відчутний вплив на сукупний попит.

Недоліки: Політична затримка прийняття рішень; високі податки провокують тінізацію; бюджетні вливання консервують неефективні виробництва.

Монетаристи (Грошово-кредитна політика)

Механізм: Управління пропозицією грошей через Центральний банк.

Переваги: Гнучкість, незалежність від політичних суперечок, збереження ринкової конкуренції.

Недоліки: Опосередкований вплив вимагає часу (часовий лаг) на трансмісію через банківську систему.

Сучасний Синтез (Кон'юнктурна політика)

Сучасна макроекономіка не розглядає їх як альтернативи. Ефективна архітектура вимагає взаємодоповнення обох інструментів для балансування платоспроможного попиту та пропозиції.